

Naar een stedelijk armoedebeleid

December 2013

Inhoudstafel

Inleiding	3
Armoede in cijfers	4
Armoedebeleid bovenlokaal	5
Het stedelijk niveau	6
Uitgangspunten van het Antwerps armoedebeleid	7
Inclusief armoedebeleid	8
Prioritaire uitdagingen	12
Uitdaging 1 – In de strijd tegen kinderarmoede zet Antwerpen in op zeer jonge kinderen en investeert in kansarme kinderen en hun ouders.	13
Uitdaging 2 – Terugdringen van de ongekwalificeerde uitstroom. Talent van jongeren maximaal benut!	16
Uitdaging 3 – Kwetsbare groepen vinden hun weg naar de arbeidsmarkt. Expliciete aandacht voor jeugdwerkloosheid.	19
Uitdaging 4 – Betaalbaar en kwaliteitsvol wonen. Een woningmarkt in overeenstemming met de sociologische werkelijkheid van de stad.	22
Uitdaging 5 – De stad ondersteunt haar inwoners in het realiseren van een realistisch en stabiel basisinkomen.	25

Inleiding

Eén op de 7 Belgen en één op de 10 Vlamingen leeft onder de armoedegrens. Wanneer we deze Vlaamse cijfers vertalen naar de populatie van Antwerpen, dan zou dat betekenen dat 51.171 Antwerpenaren onder de armoedegrens leven. Maar het zijn er meer. Antwerpen trekt, als grootstad, meer dan andere gemeenten en steden mensen aan die het risico lopen om in armoede terecht te komen. We denken hierbij aan alleenstaande ouders, laaggeschoolden, kinderen, werklozen, e.a.

Bij het begrip ‘armoede’ denken we logischerwijze aan een gebrek aan middelen. Maar armoede heeft met veel meer te maken dan met financiën. Mensen die met armoede geconfronteerd worden, ondervinden moeilijkheden op verschillende domeinen tegelijk. Vaak gaat het over een kluwen van problemen die op mekaar inspelen en mekaar versterken. Een lage scholing met als gevolg een slechte positie op de arbeidsmarkt, een slechte gezondheid, slechte huisvesting of beperkte vrijetijdsbesteding spelen een rol in het leven van armen. Mensen in armoede spreken ook over de binnenkant ervan: de schaamte, het schuldgevoel en het gevoel er niet bij te horen. Het wordt voor hen steeds moeilijker om te blijven geloven dat ze aan een toekomstperspectief kunnen werken.

Door die achterstelling op verschillende domeinen worden mensen in armoede van de rest van de samenleving gescheiden. De kloof, tussen zij die mee kunnen en zij die dat om uiteenlopende redenen niet kunnen, wordt steeds groter. Tegelijk kunnen mensen in armoede meestal niet terugvallen op een netwerk van familie, vrienden, kennissen of collega’s, dat hen vooruit kan helpen. Dit maakt de situatie nog uitzichtlozer. Deze kloof is niet gemakkelijk op eigen kracht te overbruggen.

De manier waarop een samenleving georganiseerd is, verscherpt ‘ongewild’ deze kloof en zorgt er mee voor dat mensen uitgesloten worden. Uit verschillende studies blijkt bijvoorbeeld dat onderwijs de sociale kloof tussen arm en rijk niet dicht en dat het onderwijsniveau van ouders een bepalende factor is voor de onderwijskansen van het kind. De veeleisendheid van onze kennissamenleving en de snelle ontwikkelingen daarin zorgen voor een scheiding tussen zij die wel meekunnen en zij die niet meekunnen.

Er zijn verschillende redenen waarom mensen in armoede terecht komen. Een echtscheiding, langdurige ziekte of faillissement, migratie en de impact daarvan op het leven in het land van aankomst, ouderen die moeten terugvallen op een laag pensioen of armoede doorgegeven van generatie op generatie. In alle gevallen heeft de samenleving zijn rol op te nemen door voorwaarden te scheppen en kansen te creëren zodat mensen hun talenten kunnen ontwikkelen. Tegelijk is een rol weggelegd voor het individu zelf. Als samenleving doen we beroep op de inzet van mensen zelf en hun omgeving.

Armoede is een onrecht, maar armoede bij kinderen is zo mogelijk nog een groter onrecht. Daarom besteden we in deze nota extra aandacht aan de bestrijding van kinderarmoede. Kinderen moeten kunnen opgroeien in een omgeving die hen de kans biedt om zich maximaal te ontwikkelen. Op die manier werken we aan de toekomst van de kinderen én van de samenleving.

Armoedebestrijding vereist het opnemen van een collectieve én een individuele verantwoordelijkheid. Een daadkrachtige aanpak van armoede vergt inspanningen van één ieder en een optimale samenwerking tussen de verschillende betrokkenen actoren.

In de strijd tegen armoede zijn er geen eenvoudige oplossingen. Armoede kent vele dimensies en raakt aan vele verschillende aspecten van het leven. Enkel wanneer er op verschillende domeinen tegelijk inspanningen worden geleverd, kan armoede worden teruggedrongen.

Armoede in cijfers

Antwerpen, een stad in beweging.

Onze stad groeit: de afgelopen jaren kwamen meer mensen in de stad wonen. Sinds 2012 zijn we met meer dan 500.000, en in de komende jaren wordt nog meer groei verwacht. De bevolking verandert: 22 % van de Antwerpenaren is 60+. Tegelijk is bijna een kwart van de Antwerpse bevolking jonger dan 18 (24%). Het aandeel Antwerpenaren van allochtone herkomst stijgt. Eén op de vijf inwoners heeft een vreemde nationaliteit. Als we de herkomst van de ouders mee in beschouwing nemen, heeft 42% van de Antwerpenaren roots in het buitenland, in meer dan 170 verschillende landen. Bij de ouderen is dit aandeel kleiner, bij de -10 jarigen loopt het op tot meer dan 60%. De grootste gemeenschappen zijn de Marokkaanse, de Nederlandse en de Turkse. De groepen die de laatste jaren het sterkst toenemen komen vooral uit Oost-Europa en Oost- en West Afrika.

Risicofactoren van armoede

Armoede treft heel wat mensen: een echtscheiding, een bedrijfssluiting, een faillissement, langdurige werkloosheid, ziekte of ouderdom, kunnen voldoende zijn om in deze harde realiteit te belanden.

23,2% van de werklozen wordt getroffen door armoede. Van de eenoudergezinnen leeft 22,2% onder de armoedegrens. 18,6% van de laaggeschoolden leeft in armoede. Ook ouderen zijn een risicogroep. Bij 65-plussers leeft 18,1% onder de armoedegrens. Kinderen en jongeren (onder 15jaar) lopen meer kans om in armoede terecht te komen. Ook langdurig ziekte heeft een vergroot risico om in armoede terecht te komen. Tenslotte afkomst: 33% van mensen van Turkse afkomst leeft in armoede, bij mensen van Marokkaanse afkomst is dat maar liefst 54%¹.

Antwerpen kent een concentratie en toename van armoede

De combinatie van risicofactoren met de demografische evoluties in onze stad wijst erop dat het armoederisico in Antwerpen hoger ligt dan het Vlaamse gemiddelde. Verschillende cijfers wijzen erop dat de armoede in onze stad de voorbije jaren is toegenomen en dat ze groter is dan in de rest van Vlaanderen.

Zo is het aandeel lage inkomens bij de belastingaangiften groter in Antwerpen (18%) dan in andere steden en in vergelijking met Vlaanderen (15%). Deze inkomenskloof groeit. Het aantal mensen dat begin 2012 beroep doet op een leefloon bedroeg 7.065, en is sinds 2009 sterk gestegen. Antwerpen scoort met 8,6 leefloners per 1000 inwoners meer dan dubbel zo hoog als het Vlaamse gemiddelde. Bij de senioren zien we dat 6.334 Antwerpse 65-plussers beroep doet op een inkomensgarantie-uitkering² (in 2010). Dit betekent dat 7,3% van de senioren onvoldoende eigen financiële middelen heeft. Samen met Gent kent Antwerpen daarmee het hoogste percentage. De kansarmoede-index van Kind en Gezin wijst erop dat bijna een kwart van de Antwerpse pasgeborenen in een kansarm gezin geboren wordt (24% in 2011). In Vlaanderen bedraagt dit 9,75%. In 2001 bedroeg dit cijfer voor Antwerpen 'maar' 16,3%. Volgens de Belgische Federatie van Voedselbanken doen zo'n 8400 personen in Antwerpen beroep op voedselhulp, en is dit cijfer de laatste jaren telkens met zo'n 5% gestegen.

Tot slot is de armoede in onze stad ongelijk verdeeld over de verschillende stadsdelen. De kansarmste buurten liggen in 2012 voornamelijk in Antwerpen Noord en ook in de wijken met een hoge concentratie sociale huisvesting zoals het Kiel, Luchtbal en Linkeroever. Andere gebieden met een zekere mate aan kansarmoede zijn Borgerhout Intra Muros, de oude kernstad (met o.m. Sint-Andries), Deurne Noord en Merksem Zuid. Geografisch gezien is de armoede de voorbije jaren vooral toegenomen in Antwerpen Noord, bepaalde buurten in Deurne, Merksem en Hoboken.

¹ Vlaams Jaarboek Armoede en Sociale Uitsluiting 2012 pag.

² De inkomensgarantie voor ouderen is een uitkering die toegekend wordt aan ouderen die over onvoldoende financiële middelen beschikken.

Armoedebeleid bovenlokaal

Als lokale overheid schrijft Antwerpen vandaag een aantal duidelijke lijnen uit voor een stedelijk armoedebeleid. Dit staat niet op zich. Ook andere overheden moeten de strijd tegen armoede hoog op de politieke agenda zetten. Meer nog, als lokale overheid hangen we af van het bovenlokaal beleid. Daar moeten de krijtlijnen voor een sterk armoedebeleid worden uitgeschreven. Daaraan gekoppeld moeten de nodige middelen worden voorzien. Als lokale overheid hebben we een uitvoerende en experimentele opdracht.

Op verschillende bovenlokale beleidsniveaus is de bestrijding van armoede en sociale uitsluiting één van de hoofddoelstellingen. Hieronder geven we de belangrijkste uitgangspunten weer van het armoedebeleid op Vlaams, Federaal en/of Europees niveau. Dit zal ons sturen in de keuzes die we lokaal maken.

- ❖ De bestrijding van kinderarmoede.
- ❖ Bevorderen van actieve deelname aan de maatschappij en de arbeidsmarkt voor de meest kwetsbare groepen.
- ❖ Kwalitatieve huisvesting voor iedereen en de strijd tegen dakloosheid.
- ❖ Het verhogen van de financiële slagkracht van de laagste inkomenstrekkers en de aanpak van de schuldenproblematiek.
- ❖ Het verzekeren van de sociale bescherming van burgers en toegankelijkheid van de dienstverlening.
- ❖ Het ondersteunen van de integratie van Roma.
- ❖ Het recht op gezondheid waarborgen.

Daarnaast worden een aantal overkoepelende doelstellingen geformuleerd nl.

- ❖ Verschillende soorten van kennis over armoede en sociale uitsluiting moeten blijvend verzameld worden;
- ❖ Kennis over armoede moet breed verspreid worden;
- ❖ De expliciete keuze om aan armoedebestrijding te doen;
- ❖ Coördinatie van de armoedebestrijding.

Het stedelijk niveau

Op stedelijk niveau speelt het **OCMW** een belangrijke rol in het kader van armoedebestrijding. Het OCMW heeft als wettelijke opdracht de integratie van mensen in de samenleving te bevorderen, door middel van werk of een leefloon, en een menswaardig bestaan te verzekeren. Het biedt psychosociale begeleiding zodat de personen die beroep doen op het OCMW geleidelijk aan hun situatie zelf in handen kunnen nemen en op die manier moeilijkheden leren overwinnen. Het OCMW is het laatste vangnet en is er voor de meest kwetsbaren in de samenleving. Net die mensen die elders uit de boot vallen komen bij het OCMW terecht. Enkele cijfers:

- ❖ In 2011 kregen 15.426 Antwerpenaren (en hun gezin) financiële steun van het OCMW.
- ❖ Meer dan 2500 mensen konden via het OCMW werkervaring opdoen en verhoogden op die manier hun kansen op tewerkstelling op de reguliere arbeidsmarkt.
- ❖ Meer dan 13.000 Antwerpenaren werd geholpen via de sociale steunpunten gezondheid.
- ❖ Meer dan 400 gezinnen kregen een individuele begeleiding bij opvoedingsproblemen of problemen m.b.t. de school van de kinderen.

Daarnaast zijn in Antwerpen ook heel wat **maatschappelijke organisaties** actief op het terrein van armoedebestrijding, gaande van zorg- en welzijnsinstellingen, vrijwilligersorganisaties in de Noodhulp tot belangengroepen van mensen waar armen het woord nemen. Zij zetten armoede mee op de politieke agenda. Daarnaast nemen zij een belangrijke rol in het ondersteunen van mensen in armoede in het versterken van hun competenties. Zij verwijzen door en informeren mensen in armoede over hun rechten. Doel is het bevorderen van de maatschappelijke participatie van mensen in armoede aan de samenleving.

Naast de expliciete opdracht van het OCMW heeft ook de **lokale overheid** een belangrijke rol in het kader van armoedebestrijding. Als overheid schrijft de stad concrete doelstellingen uit rond armoede binnen de verschillende levensdomeinen. Daarnaast neemt de lokale overheid de belangrijke taak op zich om innoverende initiatieven in de samenleving op het vlak van armoedebestrijding expliciet en actief te ondersteunen. Het bestuursakkoord 2013-2018 geeft aan op welke manier het stadsbestuur werk wil maken van armoedebestrijding als belangrijk thema voor deze stad. De aanpak van kinderarmoede neemt hier een prominente plaats in.

Thema Harmonieuze stad: 3- Geïntegreerd lokaal sociaal beleid

Art. 374. Eén van de dringende aandachtspunten van de stad is de opmaak van een breed en inclusief armoedebeleidsplan. De stad, de districten, OCMW en betrokken organisaties werken hieraan mee. De strijd tegen kinderarmoede is prioritair. (p. 58).

Ook op andere plaatsen in het bestuursakkoord wordt direct of indirect verwezen naar armoede en armoedebestrijding.

Uitgangspunten van het Antwerps armoedebeleid

Dit plan zet de lijnen uit voor een Antwerps armoedebeleid met **de ambitie om armoede maximaal te voorkomen en terug te dringen**. Dit kunnen we alleen realiseren in samenwerking met hogere overheden en andere partners. We onderscheiden een aantal belangrijke uitgangspunten:

Armoedebeleid gericht op opwaartse mobiliteit.

We gaan ervan uit dat werk één van de belangrijkste sleutels is om uit de armoede te geraken. Tegelijk beseffen we dat in tijden waarin het aantal werklozen, ten gevolge van de economische situatie elke dag stijgt, dit geen evidentie is. Ook het kennen van de Nederlandse taal zien we als belangrijk element om opwaartse mobiliteit te realiseren. De Nederlandse taal verbindt ons allemaal maar is tegelijk ook een belangrijke factor in het kader van integratie en participatie aan de samenleving.

Als overheid ondersteunen we initiatieven die mensen begeleiden om hun competenties te ontwikkelen en geven we hen de kans om deze maximaal in te zetten in de samenleving. Tegelijk doen we een beroep op de verantwoordelijkheid van mensen zelf om hun situatie in handen te nemen.

Tenslotte leggen we extra nadruk op het voorkomen van armoede. Via een preventief beleid gericht op kinderen en hun ouders proberen we op die manier de cirkel van armoede te doorbreken.

Kinderarmoede als focus binnen het totale armoedebeleid

Met één op tien kinderen die onder de armoedegrens leven, scoort België minder goed dan het Europese gemiddelde. Beleidsmakers, onderzoekers en verschillende andere actoren op het veld, zijn het er over eens: de aanpak van kinderarmoede vraagt prioritaire aandacht binnen een integraal en preventief armoedebeleid. Armoede bij kinderen heeft nefaste gevolgen voor het welzijn van een kind en voor de verdere ontwikkeling tot jongvolwassene. Kinderen die al van jongs af aan in armoede leven lopen een groter risico om ook later als volwassene in de armoede terecht te komen.

Ook voor Antwerpen is de bestrijding van kinderarmoede één van de belangrijke uitdagingen van het armoedeplan. De aanpak van kinderarmoede zal zichtbaar worden als de rode draad doorheen het totale armoedebeleid van de stad. Onderwijs is hier een belangrijke partner.

Armoedebestrijding vergt inspanningen van alle beleidsniveaus en een bundeling van krachten.

Armoedebeleid moet beschouwd worden als een inclusief beleid. Met andere woorden, de bestrijding van armoede is een permanente opdracht van alle actoren in de stad. Armoedebestrijding is dan ook een horizontale doelstelling waar alle beleidspartners hun rol in hebben. De schepen van sociale zaken heeft hierin een regisserende rol.

Acties ter bestrijding en voorkoming van armoede worden opgenomen binnen de verschillende stedelijke beleidsdomeinen. Tegelijk toetsen we nieuwe maatregelen af op hun effect op armoede. Dit vraagt een bundeling van krachten waarbij de stad een eerder faciliterende rol heeft en het middenveld uitvoert. In zo'n beleid is de inbreng van mensen die zelf in armoede leven van groot belang.

Vijf grote uitdagingen van het stedelijk armoedebeleid (2013-2018).

Naast de opdracht die elke beleidsmaker heeft in het kader van armoedebestrijding schuiven we ook vijf beleidsdomeinen naar voor waar we als stad de komende jaren extra op willen inzetten. Binnen elke uitdaging bepalen we een aantal prioriteiten. Op die manier willen we een antwoord geven op een aantal maatschappelijke uitdagingen die er zijn in het kader van armoedebestrijding.

Uitdaging 1 – In de strijd tegen kinderarmoede zet Antwerpen in op zeer jonge kinderen en investeert in kansarme kinderen en hun ouders.

Uitdaging 2 – Terugdringen van de ongekwalificeerde uitstroom. Talent van jongeren maximaal benut!

Uitdaging 3 – Kwetsbare groepen vinden hun weg naar de arbeidsmarkt. Expliciete aandacht voor jeugdwerkloosheid.

Uitdaging 4 – Betaalbaar en kwaliteitsvol wonen. Een woningmarkt in overeenstemming met de sociologische werkelijkheid van de stad.

Uitdaging 5 – Via aanvullende maatregelen ondersteunt de stad haar inwoners in het realiseren van een aantal basisnoden.

Inclusief armoedebeleid

In de inleiding gaven we reeds aan dat armoede een complex gegeven is. Het speelt op verschillende aspecten tegelijk in. Armoedebestrijding kan daarom slechts effectief zijn, wanneer op verschillende domeinen aan armoedebestrijding wordt gedaan en uitsluiting wordt tegengewerkt. Elk domein heeft dus zijn eigen verantwoordelijkheid.

Daarbij is het belangrijk om ook bij het maken van nieuwe beleidskeuzes steeds rekening te houden met de impact daarvan op armoede. Maar al te vaak zien we dat binnen algemeen beleid keuzes gemaakt worden die onvoldoende rekening houden met de zwaksten in de samenleving. Onbewust hebben overheden de neiging om extra drempels op te werpen voor armen in deze samenleving bv. door ingewikkelde regelgeving. De invoering van een armoedetoets voor belangrijke beleidsinitiatieven kan hier een antwoord op bieden.

In een echt inclusief beleid is het belangrijk om steeds weer in dialoog te gaan met mensen in armoede. Zonder hen lukt het niet. Mensen die dagelijks geconfronteerd worden met de gevolgen van armoede weten beter dan wie ook wat de knelpunten zijn. Beter dan anderen kunnen ze aangeven welke problemen zij ondervinden op verschillende levensdomeinen.

Hoe gaan we als stad dit inclusief armoedebeleid verder vorm geven?

Armoedebestrijding – een verantwoordelijkheid binnen elk beleidsdomein

Verschillende beleidsdomeinen van stad en OCMW krijgen de opdracht om armoedebestrijding mee in te schrijven in hun algemeen beleid. Aandacht voor preventieve maatregelen en het vermijden van vormen van uitsluiting zijn daarbij de uitdaging. Binnen de stad zien we nu reeds verschillende concrete initiatieven die expliciet of impliciet inspelen op armoede en armoedebestrijding. Voorbeelden hiervan zijn:

Cultuur, sport en vrije tijd

Antwerpen heeft een rijk cultuurleven, een gevarieerd sportaanbod en een bruisende vrijetijdssector. Maar het ruime aanbod aan vrijetijdsactiviteiten in de stad bereikt niet iedereen. Een kwaliteitsvolle cultuur-, sport- en vrijetijdsbeleving voor iedereen is nochtans van cruciaal belang. Vrijetijdsparticipatie is een vorm van maatschappelijke participatie en zorgt op die manier voor integratie en volwaardig deelname aan de samenleving. Het wegwerken van drempels is hier belangrijk. Naast stad en OCMW heeft het middenveld hier een belangrijke rol in te spelen.

Werk en activering

In 2011 bood OCMW Antwerpen aan meer dan 2.500 personen een werkervaringstraject via het systeem van art.60. Op die manier vergroot men de kans op werk op de reguliere arbeidsmarkt. Toch blijkt voor sommigen deze werkervaring ontoereikend voor een tewerkstelling op de reguliere arbeidsmarkt.

Daarnaast groeide de voorbije jaren het inzicht dat vormen van sociale activering waardevol zijn. Sociale activering is gericht op het verhogen van de maatschappelijke participatie en het doorbreken van sociaal isolement door maatschappelijk zinvolle activiteiten te ondernemen. Op die manier kan de afstand naar effectieve tewerkstelling verkleind worden.

Tenslotte zijn we als stad een belangrijke actor wanneer het gaat over het aanbieden van werkervaringstrajecten al dan niet binnen lokale diensteneconomie. Deze moeten we evenwel zoveel mogelijk gezien worden als tijdelijke maatregel en op die manier een belangrijke opstap zijn naar reguliere tewerkstelling.

Onderwijs

Verschillende acties en projecten binnen het Algemeen Onderwijsbeleid van de stad zijn gericht op de participatie van kansarme leerlingen en ouders aan het onderwijs. Zo betreft KAAP ouders bij het schoolleven via taalverwerving. Op die manier wordt niet alleen de taalvaardigheid van ouders vergroot, maar ook het contact met en de betrokkenheid op de school versterkt. Een belangrijke verantwoordelijkheid is hier dus weggelegd voor de ouders zelf. Tenslotte is het belangrijk om leerkrachten te ondersteunen in hun competenties rond 'omgaan met armoede' en/of situaties in een grootstedelijke context. Via vormingen voor schoolteams over kansarmoede willen we de kennis en competenties van leerkrachten versterken.

Gezondheid

Steeds meer mensen in armoede stellen hun gezondheidszorgen uit om financiële redenen. Zeker vanuit de kwetsbare positie van kinderen moeten we bijzondere aandacht besteden aan betaalbare toegang van de gezondheidszorg. Ook in het kader van preventie is het belangrijk om rekening te houden met allerhande drempels voor mensen in armoede. Projecten als MAMMA'care en Kraamvogel werken via een laagdrempelig aanbod aan preventieve gezondheidszorg en het aanpakken van kinderarmoede en uitsluiting. Daarnaast worden jaarlijks subsidies voor gezondheids promotie uitgeschreven voor verenigingen die acties willen opzetten rond gezondheids promotie of ziektepreventie. Ook hier probeert men actief organisaties te bereiken die werken naar mensen in armoede.

Dergelijke initiatieven moeten worden verder gezet en uitgebreid. Via een grondige rapportage worden (per kwartaal en jaarlijks) inspanningen en resultaten op de verschillende beleidsdomeinen opgevolgd. Op basis daarvan kunnen nieuwe accenten voor toekomstig beleid worden bepaald.

Proactieve dienstverlening – Basisuitgangspunt van alle dienstverlening

Steeds grotere groepen mensen vinden hun weg niet in het kluwen van diensten en voorzieningen die een overheid te bieden heeft. Regelgeving is ook constant in beweging. Daardoor is het niet gemakkelijk om als burger te weten waar je precies recht op hebt of waar je bepaalde zaken kan aanvragen en welke papieren je daarvoor nodig hebt. Ook dienstverleners en belangengroepen geven aan dat steeds meer mensen vragende partij zijn naar een plaats waar men terecht kan met allerhande vragen. Zo registreerde het OCMW van Antwerpen in 2012 30.774 nieuwe aanmeldingen in sociale centra. Hiervan waren ongeveer 35% ($\pm$ 10.700) vragen naar algemene informatie en bemiddeling (geen financiële dossiers).

Wanneer mensen, om verschillende redenen, hun rechten niet ontvangen spreken we van 'onderbescherming'. Het gaat erom dat mensen hun rechten niet optimaal benutten en in situaties terecht komen waarbij hun maatschappelijk welzijn en deelname aan de samenleving onder druk komen te staan.

De manier waarop diensten aangeboden worden is hier van cruciaal belang. Bij proactieve dienstverlening krijgt een hulpvrager systematisch informatie over zijn rechten en plichten. Dit vraagt een duidelijke houding van de dienstverlener. Daarbij is de taal die de dienstverlener gebruikt van essentieel belang. Eenvoudige taal bevordert niet alleen de communicatie met anderstaligen maar zorgt er ook voor dat heel wat Nederlandstalige (laaggeschoolde) burgers de boodschap beter zullen begrijpen. Tegelijk is het belangrijk dat we mensen ondersteunen om hun situatie ook zelf in handen te nemen door het versterken van hun netwerken en competenties bij het individu. Tenslotte moet er steeds aandacht blijven voor de digitale ongelijkheid. Via het gebruik van ICT verhoogt men z'n kansen op de arbeidsmarkt, heb je toegang tot informatie en allerhande dienstverlening en maak je deel uit van een sociaal netwerk. In een steeds toenemende digitalisering zijn blijvende inspanningen naar bepaalde groepen belangrijk. Via het actieplan E-inclusie willen we als stad hier een antwoord op bieden.

Kennis over armoede is gedeelde kennis

In gesprek met mensen in armoede krijgen we vaak de opmerking dat hulp- en dienstverleners, leerkrachten, jeugdwerkers, e.a. onvoldoende zicht hebben op armoede en de impact dat dit heeft op mensen. Zo weten leerkrachten vaak niet genoeg wat de thuissituatie van kinderen in armoede is en kunnen zij er bijgevolg onvoldoende op inspelen. Ook in contacten met verschillende organisaties merken we dat er een grote vraag is naar meer informatie en vorming rond 'armoede' en de gevolgen daarvan voor de mensen zelf.

Als stad moeten we inzetten op het verhogen van de kennis en de competenties van medewerkers in het omgaan met mensen in armoede. Dit kan via uitwisselingsmomenten met mensen in armoede en hun verenigingen of via het opzetten van samenwerkingsverbanden met verschillende spelers op het veld bv. Bindkracht.

Op die manier moet kennis over armoede en de gevolgen daarvan gedeelde kennis worden van dienstverleners, leerkrachten, loketbedienden of beleidsmakers. Tegelijk moet dit een belangrijk aandachtspunt zijn bij stages, onthaal van nieuw personeel, permanente vorming, e.a.

Meer weten is beter bestrijden – Tweejaarlijkse monitor Armoede en Welzijn

De monitor Armoede en Welzijn moet een belangrijk instrument worden van het beleid. Door te meten krijgen we zicht op voortgang van ons beleid en krijgen we ook informatie over wat we willen voor de toekomst.

Via een Monitor Armoede en Welzijn krijgen we inzicht in de ontwikkelingen die er in de stad zijn in het kader van het armoedebeleid. De doelstellingen die hier worden geformuleerd worden onder de loep genomen en resultaten worden weergegeven. Belangrijk is om te weten wat het effect is van ons beleid op de burger. Analyses worden afgewogen tegen het licht van demografische gegevens en evoluties in armoedecijfers.

Heel belangrijk is hier ook de manier waarop gegevens worden verzameld. Een aantal groepen die we niet bereiken via schriftelijke of internetenquêtes proberen we via focusgroepen of andere methodieken ook expliciet te bereiken.

Vijf uitdagingen van het stedelijk armoedebeleid 2013-2018.

In vijf grote uitdagingen schetsen we een aantal maatschappelijk kwesties waarin we vanuit een stedelijk armoedebeleid een aantal concrete stappen willen zetten. Samen met de verschillende stedelijke en niet-stedelijke actoren verbinden we er ons toe om deze vijf uitdagingen verder vorm te geven en te concretiseren tot een tweejaarlijks actieplan.

Een duidelijke rolverdeling en efficiënt inzetten van middelen moet ertoe bijdragen dat belangrijke stappen voorwaarts worden gezet in de bestrijding van armoede in deze stad.

Uitdaging 1 – In de strijd tegen kinderarmoede zet Antwerpen in op zeer jonge kinderen en investeert in kansarme kinderen en hun ouders.

Met één op tien kinderen die onder de armoedegrens leven, scoort België minder goed dan het Europese gemiddelde waar één op twaalf kinderen in armoede leeft.

Het grootste armoederisico zien we bij jonge kinderen. De impact van armoede en sociale uitsluiting is dan ook het sterkst bij jonge kinderen. Het type gezin waarin men opgroeit is bepalend: kinderen uit eenoudergezinnen, grote gezinnen en gezinnen met ouders afkomstig uit niet-EU- landen lopen meer kans om in armoede terecht te komen. Ook de werksituatie van de ouders speelt zijn rol: in Vlaanderen leeft 69% van de kinderen die opgroeien in een gezin waar niemand werkt onder de armoedegrens.

Opgroeien in armoede brengt heel wat risico's met zich mee voor de ontwikkeling van het kind. Uit onderzoek blijkt dat wanneer we de vicieuze cirkel van armoede willen doorbreken we sterk moeten inzetten op **de eerste levensjaren**. Kinderen die hun kindertijd in extreme armoede hebben doorgebracht, hebben een significant hoger risico om ook als volwassene in armoede terecht te komen.

Kinderarmoede is vaak **onderdeel van een bredere en complexe problematiek** van generatiearmoede, waar armoede en sociale uitsluiting binnen gezinnen van generatie op generatie worden doorgegeven. Deze gezinnen staan ten gevolge van armoede en de hieraan verbonden problemen onder enorme druk. Naast aspecten als inkomen, materiële welstand en huisvesting zijn ook deelname aan de arbeidsmarkt van de ouders, opvoeding, onderwijs en gezondheid belangrijke factoren in de bestrijding van kinderarmoede. Extra aandacht vragen we voor alleenstaande moeders met kinderen. Wij zien hen regelmatig terugkomen in de cijfers van het OCMW. Vaak gaat het over gezinnen met een grote kinderlast, waarvan de moeders niet gemakkelijk te activeren zijn, waar zelden gebruik gemaakt wordt van kinderopvang en waarbij men meestal niet kan rekenen op een sterk sociaal netwerk.

Preventie is de beste manier om kwetsbare kinderen en hun gezinnen te ondersteunen. **Vroegtijdige ondersteuning aan gezinnen met heel jonge kinderen en zelfs aanstaande ouders is daarom belangrijk.** Als stad leggen we daarom het accent op preventie, vroegtijdige detectie en ondersteuning aan gezinnen met jonge kinderen. In datzelfde kader van preventie hechten we veel belang aan **het tijdig instappen van kinderen in onderwijs**. Uit een recente studie van de OESO blijkt dat wanneer kinderen al naar school gaan voor de lagere school zij meer kans hebben op een goede schoolloopbaan dan zij die dat niet deden.

Tenslotte geloven we hierbij telkens in gedeelde verantwoordelijkheid, startend bij de ouders en hun kinderen, over alle stedelijke partners, het middenveld en alle sectoren heen.

Prioriteit 1

Preventieve gezins- en opvoedingsondersteuning en Vroegtijdige interventie bij specifieke risicogroepen

'Als leven in armoede reeds op prille leeftijd zo bepalend is voor een kind, dan is er duidelijk nood aan een vroege ondersteuning van betrokken kinderen en hun ouders.'³

Preventieve gezinsondersteuning is een belangrijk beleidsdomein voor Antwerpen. Het verdwijnen van natuurlijke sociale netwerken, echtscheiding, alleenstaand ouderschap, nieuw samengestelde gezinnen, opvoeden tussen twee culturen, e.a. zijn thema's die sterk spelen in Antwerpen waar het hoog geboortecijfer gepaard gaat met stijgende kansarmoede en grote etnisch-culturele diversiteit.

Kwetsbare gezinnen sensibiliseren en ondersteunen al vanaf de zwangerschap.

³ Elke kind telt' – informatie en inspiratie voor lokale actoren in hun strijd tegen armoede – In opdracht van Vlaams minister voor armoedebestrijding – p 19

Opvoedingsondersteuning begint in feite al van voor de geboorte. Al tijdens de zwangerschap worden toekomstige ouders ondersteund op verschillende terreinen. Aandacht gaat onder andere naar een gezonde levensstijl van de moeder, de gezondheid van het kind, het belang van borstvoeding, hechting kort na de geboorte en een regelmatig slaappatroon.

Drempels leiden ertoe dat kwetsbare vrouwen pas laat in de zwangerschap in de reguliere gezondheidszorg en zwangerschapsbegeleiding terecht komen. Door reeds vroeg in de zwangerschap aandacht te hebben voor kwetsbare ouders werken we heel concreet in op de toekomst van het jonge kind.

Opvoedkundige competenties en het vertrouwen in de eigen ouderrol ondersteunen – opdracht voor de huizen van het kind.

Tijdens de eerste levensjaren zijn het vooral de ouders die een belangrijke rol hebben in de opvoeding van het kind. Een goede ondersteuning van kwetsbare ouders in hun rol als opvoeder is daarom ook hier van cruciaal belang. Zij zijn het die het kind een stimulerende en positieve leeromgeving moeten bieden met aandacht voor taalontwikkeling, spelstimulering, positieve waardering e.a.

In opdracht van de Vlaamse regering wordt werk gemaakt van een decreet met betrekking tot preventieve gezinsondersteuning. Als lokale overheid spelen wij een belangrijke rol in de uitvoering van dit decreet. Ankerpunt in het decreet worden de Huizen van het Kind. Deze huizen zijn fysieke locaties waar een ruim aanbod aan gezinsondersteuning zal worden samengebracht. De consultatiebureaus vormen de hoeksteen van de Huizen van het Kind. Uit cijfers blijkt dat zij in het eerste levensjaar een bereik hebben van 97%. Dit betekent dat ook kansengroepen effectief beroep doen op deze dienstverlening.

De Huizen van het Kind spelen tevens een belangrijke rol als ontmoetingsplaats voor ouders. Concrete projecten die inspelen op de sociale, cognitieve en taal-ontwikkeling van kwetsbare kinderen, en de rol van ouders daarin, moeten hier dan ook een plek krijgen.

Op die manier zijn de Huizen een ongelooflijke kans voor alle diensten met een aanbod naar ouders. Het samenbrengen van het aanbod geeft tegelijk kansen om kinderen multidisciplinair en op lange termijn op te volgen.

Vroegtijdige detectie van kinderarmoede door kind en gezin, OCMW, e.a.

Kind en gezin, OCMW maar ook onderwijs zijn belangrijke partners wanneer het gaat over de vroegtijdige detectie van kinderarmoede. We moeten durven ingrijpen en aanklappen bij gezinnen waar het fout dreigt te lopen. Hulpverleners, leerkrachten, e.a. moeten daarom gestimuleerd worden om alert te zijn voor armoede en eventuele opvoedingsproblemen die hieraan gekoppeld zijn. Daarom is het belangrijk dat zij de nodige kennis hebben over de complexiteit van armoede en de impact daarvan op jonge kinderen.

Prioriteit 2

Een goede start in de kleuterschool

‘Door een duurzame kleuterparticipatie werkt Antwerpen mee aan de preventie van schoolse vertraging van kleuters uit kwetsbare gezinnen’⁴

De algemene deelname van kleuters aan het onderwijs in Vlaanderen is in vergelijking met andere landen zeer hoog. Van alle driejarigen is 97% ingeschreven in het kleuteronderwijs. Toch zien we dat bepaalde groepen veel minder dan anderen afwezig blijven in het kleuteronderwijs. Uit onderzoek blijkt dat de 3% niet-ingeschreven kleuters voornamelijk uit kansarme gezinnen komen. Ook kinderen uit gezinnen met een migratie-achtergrond beginnen vaak later in het kleuteronderwijs. Soms zijn ze wel ingeschreven maar zijn ze onregelmatig aanwezig in de kleuterklas en met uitbreiding in het eerste leerjaar van de lagere school.

⁴ ‘Elke kind telt’ – informatie en inspiratie voor lokale actoren in hun strijd tegen armoede – In opdracht van Vlaams minister voor armoedebestrijding.

Onderzoek toont aan dat kinderen die niet of onregelmatig naar de kleuterschool gingen, vaak al taal- en leerachterstand vertonen in het eerste leerjaar. Een achterstand die ze niet altijd kunnen dichtten. In het kader van armoedebestrijding en de bestrijding van schoolse vertraging is deelname aan het kleuteronderwijs van essentieel belang. Verschillende vaardigheden komen in de kleuterklas aan bod: spreken in een groep, ontwikkelen van de fantasie, sociale vaardigheden, spelontwikkeling, fijne en grove motoriek, e.a. Allen vormen ze een belangrijke basis voor de verdere schoolloopbaan van kinderen. Het belang van een regelmatige aanwezigheid in de kleuterklas en de impact op de latere schoolloopbaan is bij sommige ouders onvoldoende gekend. Nochtans hebben zij hier een belangrijke rol te vervullen.

Een aanwezigheidsbeleid vanaf de eerste kleuterklas en een campagne naar ouders toe is hier aangewezen.

Niet alleen onderwijs is hier aan zet. Ook verschillende andere actoren moeten hier een rol spelen. Organisaties die de beoogde doelgroep nu reeds bereiken kunnen ondersteunend werk leveren om het belang van kleuterparticipatie mee te verspreiden via hun netwerk en ouders mee over de drempel van de school te begeleiden. Ook coachingsprojecten, waarbij ouders andere ouders mee onder de arm nemen en de stap naar de kleuterschool zetten, kunnen hier een rol spelen.

Tenslotte is het belangrijk om binnen de scholen projecten op te starten om mogelijke achterstand te voorkomen en kwetsbare ouders te betrekken in de ontwikkeling van hun kind. Op die manier worden ze mee partner van de school.

Uitdaging 2 – Terugdringen van ongekwalificeerde uitstroom. Talent van jongeren maximaal benut!

Als samenleving hebben we er alle belang bij om het talent dat bij jongeren aanwezig is maximaal kans te geven. Jongeren moeten zich kunnen ontwikkelen tot jongvolwassenen die hun verantwoordelijkheid opnemen, zich betrokken voelen bij de samenleving en er op die manier ook een actieve rol in spelen.

- ❖ Het percentage jongeren tussen 18 en 24 jaar dat geen onderwijs volgt en dat ten hoogste een diploma lager middelbaar onderwijs heeft, berekend op alle jongeren tussen 18 en 24 jaar, ligt voor België op 11,1%.
- ❖ Meer dan één op de zeven Vlaamse jongeren verlaat het secundair onderwijs zonder diploma. Dat zijn meer dan 10.000 leerlingen per jaar. Bij de jongens gaat het zelfs om bijna één op vijf.
- ❖ Van de Antwerpse scholieren in de 2de en 3de graad van het ASO heeft 24,7% minstens 1 jaar schoolse vertraging, in het BSO is dat 78,5%, in het KSO 48,8%, en in het TSO 61,5%.
- ❖ De onderwijspositie van kinderen en jongeren van allochtone herkomst is slechter dan gemiddeld. In het eerste leerjaar heeft 10% van de Belgen en 30% van de niet-Belgen al schoolse achterstand. En allochtone jongeren beginnen het secundair dubbel zo vaak in de B-stroom als autochtonen (20% versus 10%).
- ❖ In het schooljaar 2010-2011 waren 5.669 jongeren uit het secundair onderwijs tien of meer halve dagen ongewettigd afwezig (15,4%). Dit probleem stelt zich het meest bij de +18-jarigen, de leerlingen met schoolse vertraging en in het deeltijds beroepsonderwijs.

Het risico op, en de beslissing om, de school vroegtijdig te verlaten is vaak een resultaat van verschillende factoren. Daarom is het moeilijk om te spreken over dé vroegtijdige schoolverlater. Toch zien we een aantal risicokenmerken terugkeren.

Sociaaleconomische kenmerken zijn een sterke voorspeller van onderwijskansen in het algemeen, en dus ook voor de kans op vroegtijdig schoolverlaten⁵. Hoe lager het onderwijsniveau van de moeder, hoe meer kans dat de jongere zijn diploma niet haalt.

Daarnaast spelen ook andere factoren een rol. Jongens maken een grotere kans om de school vroegtijdig te verlaten dan meisjes en leerlingen die schoolse achterstand oplopen en/of van school of onderwijsvorm veranderen hebben een verhoogde kans op vroegtijds schoolverlaten⁶.

Nochtans is het behalen van een diploma van groot belang voor de verdere toekomst van jongeren. Verschillende analyses tonen hoe groot de problemen kunnen zijn als jongeren uitstromen zonder diploma. Ze missen vaak aansluiting bij een eerste job wat bijzonder bepalend is voor hun verdere loopbaan. Uit cijfers van de VDAB (2009) blijkt dat 16,2% van de schoolverlaters (hieronder zitten ook de schoolverlaters die uit het hoger onderwijs komen), ingeschreven bij de VDAB, na 1 jaar nog steeds werkzoekend is. Bij schoolverlaters, die de 3de graad van het secundair onderwijs niet hebben afgemaakt, stijgt dit cijfer tot 25%.

Zeker met de huidige economische situaties is het meer dan ooit van belang dat zoveel mogelijk jongeren het onderwijs verlaten met minimaal een startkwalificatie op zak.

Actoren in het veld zijn het er over eens dat, wanneer we de ongekwalificeerde uitstroom willen aanpakken, we op verschillende terreinen tegelijk moeten werken.

⁵ Lamote & Van Damme (2011) Ongekwalificeerde uitstroom in Vlaanderen. In Mahieu p. (Eds), School en samenleving.

⁶ Conze (2011), Comprehensive policies to reduce early school leaving, Seminarie Vroegtijdig schoolverlaten, 31 mei 2011, Brussel.

Prioriteit 1

Actieve ondersteuning van belangrijke overgangsmomenten in de schoolloopbaan vooral voor zorgleerlingen In functie van een goede studiekeuze

In Vlaanderen moeten jongeren al vroeg in hun schoolloopbaan kiezen welke richting ze uit willen. Vaak is die keuze onherroepelijk.

Reeds bij het begin van het eerste leerjaar zien we dat bepaalde groepen de aansluiting niet maken. Steeds meer kinderen, vooral van allochtone afkomst, moeten de derde kleuterklas opnieuw doen. Taalachterstand wordt aangebracht als voornaamste reden. Ook bij de overgang van de lagere school naar het secundair onderwijs zien we hetzelfde fenomeen. Ook hier stellen we vast dat kinderen uit kwetsbare gezinnen veel vaker dan andere moeten 'zittenblijven' en uiteindelijk georiënteerd worden naar de B-stroom. Dit heeft zijn impact op de schoolloopbaan van de jongere en is bepalend voor zijn/haar toekomst. Ondersteunende taalprojecten in het kleuter- en basisonderwijs moeten hier een antwoord bieden.

Volgens Professor Jan Van Damme van de K.U. Leuven is 'zittenblijven' één van de belangrijkste oorzaken van schooluitval. Een leerling die in de klas zit met jongere klasgenoten haakt sneller af. Verschillende onderzoeken bevestigen dit: zittenblijven blijkt zowel op korte als op lange termijn geen positief effect te hebben op de leerprestaties van kinderen en jongeren. Het Algemeen onderwijsbeleid van de stad Antwerpen maakte een aantal jaren geleden werk van een ambitieus plan 'samen tot aan de meet'. Scholen worden daarbij gestimuleerd om in hun pedagogische aanpak op zoek te gaan naar alternatieven voor zittenblijven.

Ook bij een doorstroom naar de B-stroom van de eerste graad van het secundair onderwijs is het belangrijk dat hier bewust mee wordt omgegaan. Voor sommige kinderen is dit een goede keuze. Het zorgt er bijvoorbeeld voor dat ze in een omgeving terecht komen dat beter aansluit bij hun vaardigheden. Tegelijk moeten we hier toch waakzaam zijn. Transparantie en duidelijkheid hierover ten aanzien van de ouders is dan ook essentieel. Een belangrijke rol is hier weggelegd voor het CLB.

In gesprekken met thuisbegeleidingsdiensten horen we dat ouders aangeven weinig kennis te hebben van het schoolse systeem. Ze hebben té weinig informatie over alle mogelijkheden en blijken vaak onvoldoende op de hoogte te zijn van de schoolloopbaan van hun zoon of dochter. Tegelijk zijn ze zich niet genoeg bewust van de gevolgen van een bepaalde keuze voor de latere kansen op de arbeidsmarkt. Nochtans hebben zij een belangrijke rol in de schoolloopbaan van hun kinderen en is hun betrokkenheid daarin van essentieel belang. Een onjuist of geen beeld over een toekomstig beroep, waardoor een verkeerde opleidingskeuze wordt gemaakt, is echter vaak een oorzaak van schooluitval.

Het doel dat we ons hier stellen is om leerlingen succesvol te laten doorstromen naar het secundair onderwijs en later eventueel naar hogere studies. Zeker voor zorgleerlingen is het belangrijk om hier extra ondersteunende maatregelen te nemen zowel naar de leerling zelf als naar de ouders toe.

Prioriteit 2

De kloof tussen onderwijs en de thuissituatie verkleinen

De kloof tussen de school en de ouders is bijzonder groot voor kwetsbare groepen. Nochtans is het van groot belang dat ouders betrokken zijn op de schoolloopbaan van hun kind. Echter de communicatie met de school verloopt niet altijd even vlot. Ouders geven aan dat de tussenkomst van 'brugfiguren' noodzakelijk is in de communicatie en de opvolging van de kinderen op school. Volgens hen hebben leerkrachten en directies over het algemeen te weinig kennis van armoede en de achtergrond van kinderen. Vorming voor leerkrachten en leerlingenbegeleiders blijft dan ook noodzakelijk. Scholen geven dan weer aan dat ouders niet genoeg interesse tonen.

Ook het opvolgen van het huiswerk vormt voor veel gezinnen een probleem. Oorzaken hiervoor kunnen zowel in het huiswerk zelf liggen (noodzaak van ondersteuning door ouders) als in de fysieke, sociale en psychische omstandigheden waarin gezinnen verkeren. Projecten waarbij sociale restaurants een omgeving vormen waar kinderen op een rustige manier hun huiswerk kunnen doen, kunnen hier als voorbeeld dienen.

Er is niet één formule om hier een antwoord op te geven maar toch blijkt dat scholen die al jaren lang inzetten op het contact met ouders er uiteindelijk wel in slagen om alle ouders te bereiken en hen te betrekken bij de school en de opvolging van hun kinderen.

Prioriteit 3

Actieve aanpak van spijbelen

Sluitende aanpak voor een harde kern van school-drop-outs

Verzuim is een duidelijke indicator voor schooluitval. Ook hier tonen cijfers aan dat jongeren die vaker spijbelen meer kans hebben om ongekwalificeerd uit te stromen dan anderen.

In Antwerpen zien we steeds meer jongeren met een problematische schoolloopbaan. Scholen en ouders geven aan dat jongeren schoolmoe zijn, spijbelen en grensoverschrijdend gedrag vertonen in de klas en op de speelplaats. Maar ook in de basisschool zien we dat vooral kinderen uit de derde kleuterklas en uit het eerste leerjaar vaker ongewettigd afwezig zijn dan anderen. Kinderen uit gezinnen die in armoede leven, maar ook uit eenoudergezinnen blijken meer dan anderen te kampen met gezondheidsproblemen of organisatorische problemen, waardoor de kinderen niet altijd op school geraken.

Tenslotte geven partners aan dat een aantal (schoolplichtige) jongeren niet is ingeschreven in een school. Wat weten we van hen? Zitten ze op één of andere manier in een begeleiding bv. via Time-outprojecten of hebben we helemaal geen zicht op hen?

De rol van de school.

Een goede opvolging van de leerlingen en gerichte communicatie met ouders is een belangrijke opdracht van de school. Belangrijk hierbij is dat de jongere ten allen tijde in het vizier blijft en opgenomen is ofwel in een school ofwel in een begeleidingstraject.

Verantwoordelijkheid van ouders – een belangrijke partner.

Een effectief spijbelbeleid start het best al vanaf de basisschool en eigenlijk nog vroeger vanaf de kleuterklas. Reeds daar moet aan ouders duidelijk gemaakt worden wat het belang is van regelmatige aanwezigheid als basis voor een goede schoolloopbaan. Ook in het secundair onderwijs zijn ouders een belangrijke partner. Het informeren en betrekken van de ouders m.b.t. het spijbelgedrag van hun kind is dan ook van essentieel belang.

Jongeren ondersteunen met een aanpak op maat.

Tegelijk moet verder werk gemaakt worden van de begeleiding van de jongere zelf. Naast een tegenvallende studiekeuze en schoolmoeheid kunnen ook psychische problemen, gezondheid, financiële problemen, e.a. invloed hebben op de aanwezigheid van jongeren in de klas. Specifieke zorg op maat is dan ook nodig. Een individuele coach kan hier een oplossing bieden. Dit is arbeidsintensief maar op lange termijn meer renderend dan het risico op ongekwalificeerde uitstroom. Belangrijk daarbij is dat de jongere ook zelf geresponsabiliseerd wordt rond zijn/haar aanwezigheid op school. Op die manier worden ze ook aangespoord om hun eigen toekomst mee in handen te nemen.

Samen met de verschillende betrokken partners (onderwijs, CLB, welzijn, politie en justitie) moet dit verder uitgewerkt worden. Belangrijke trekkers zijn hier het Centraal Meldpunt en de spijbelambtenaar van de stad.

Uitdaging 3 – Kwetsbare groepen vinden hun weg naar de arbeidsmarkt.

Expliciete aandacht voor jeugdwerkloosheid.

Werk is een belangrijke hefboom voor mensen om uit de armoede te geraken. Naast financiële zekerheid biedt een job sociale zekerheid, een zinnvolle tijdsbesteding, beschermt het tegen sociaal isolement, levert het sociale contacten op en verhoogt een job het gevoel van eigenwaarde.

De situatie op de arbeidsmarkt is echter niet rooskleurig.

- ❖ In januari 2013 is er een stijging van de werkloosheidsgraad in de stad Antwerpen. Het aantal vacatures daalt bij de VDAB met 20% ten opzichte van januari 2012. De belangrijkste daling situeert zich in de uitzendsector. Daar tegenover zien we dat 6.209 openstaande vacatures niet ingevuld geraken.
- ❖ In januari 2013 is 16% van de Antwerpse beroepsbevolking werkloos. De werkloosheidsgraad in Antwerpen blijft hiermee dubbel zo hoog als in Vlaanderen (7,3%).
- ❖ De helft van de werkzoekenden is van allochtone afkomst (Vlaanderen 16,5%).
- ❖ Het aantal werkzoekenden met een arbeidshandicap stijgt (2.755 in januari 2013) en een derde van de werkzoekenden in België kampt met psychische problemen (studie van de OESO).

Met andere woorden, er is een duidelijke mismatch tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt.

Eén van de meest dramatische cijfers in Antwerpen is de 'jeugdwerkloosheid'. Eind oktober 2012 telde Antwerpen 6.919 niet-werkende werkzoekenden jonger dan 25 jaar. Dit betekent een stijging van 16,3% op jaarbasis. De werkloosheidsgraad bij jongeren ligt in Antwerpen op 29,1% (eind oktober 2012) en ligt hiermee aanzienlijk hoger dan de gemiddelde werkloosheidsgraad van jongeren in Vlaanderen (17,5%).

Meer dan de helft van de werkloze jongeren is laaggeschoold. Vijftig procent van hen heeft zelfs geen diploma. Jongeren met een lagere sociaaleconomische achtergrond en jongeren met een andere etnische afkomst lopen tijdens hun onderwijs carrière een grotere leerachterstand op dan anderen. De kennis van Nederlands is hierbij de belangrijke voorwaarde voor een betere integratie en meer kansen op de arbeidsmarkt. In uitdaging 2 – terugdringen van de ongekwalificeerde uitstroom – haalden we het grote belang van het behalen van een diploma reeds aan.

Aan de kant van de vraagzijde zien we dat werkgevers steeds hogere eisen stellen wat betreft ervaring en opleiding. Ook op het vlak van taal zien we een verschuiving. Bij heel wat functies zijn de taaleisen bij aanwerving hoog. Dit maakt duidelijk dat hier extra inspanningen moeten worden geleverd door de verschillende betrokkenen.

Tenslotte nog dit: het is duidelijk dat wanneer we over arbeid spreken duurzaamheid, kwaliteit, betaalbare en flexibele kinderopvang en de aandacht voor een combinatie met het privéleven zeer belangrijk zijn. Werk hebben kan dan een belangrijke schakel zijn naar het hebben van een plaats in de samenleving (meetellen, meedoen, deel zijn van,...) en een opwaartse mobiliteit.

Prioriteit 1

Verhogen van de aansluiting op de arbeidsmarkt

Exploreren van talent

Overgang onderwijs arbeidsmarkt

Verschillende analyses tonen aan hoe groot de problemen kunnen zijn als jongeren uitstromen zonder diploma. Ze missen vaak aansluiting bij een eerste job wat bijzonder bepalend is voor hun verdere loopbaan. Uit cijfers van de VDAB (2009) blijkt dat 16,2% van de schoolverlaters (hieronder zitten ook de schoolverlaters die uit het hoger onderwijs komen), ingeschreven bij de VDAB, na 1 jaar nog steeds niet aan het werk is. Bij schoolverlaters die de 3de graad van het secundair onderwijs niet hebben afgemaakt stijgt dit cijfer tot 25%.

Ook de aard van het diploma is bepalend voor het al dan niet vinden van een job op de arbeidsmarkt. We zien een mismatch tussen de verwachtingen van de arbeidsmarkt en de competenties en diploma's die jongeren kunnen voorleggen. Bij Turkse en Marokkaanse jongeren van de tweede generatie zien we bijvoorbeeld dat jongens oververtegenwoordigd zijn in richtingen zoals mechanica en elektriciteit en meisje bij de richting schoonheidszorg. Beide groepen zijn oververtegenwoordigd in de opleiding kantoor en handel. Analyses van VDAB geven echter aan dat deze studies leiden tot slechte tewerkstellingskansen en een verhoogd risico op werkloosheid.

Inspanningen moeten worden geleverd, door alle betrokken partijen, om de overgang tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt voor kwetsbare jongeren beter op mekaar af te stemmen. Verschillende praktijkvoorbeelden kunnen ons hierin inspireren. Een belangrijke taak is hier weggelegd voor onderwijs i.s.m. het bedrijfsleven. Door meer en intensiever contact tussen opleiding en arbeidsmarkt, door het betrekken van ondernemers in de schoolpraktijk, bedrijfsbezoeken of stages, maken ze de brug.

Exploreren van talent – rol jongerencompetentiecentra

Daarnaast is het belangrijk om voortijdige schoolverlaters snel op te pikken en hen intensief te begeleiden naar een startkwalificatie. De drie jongerencompetentiecentra, die zich in de regio Antwerpen bevinden, kunnen hier een belangrijke rol in spelen. Zij richten zich expliciet op kwetsbare jongeren in een aantal aandachtsgebieden van de stad. Het gaat hier over jongeren die de school voortijdig verlaten hebben of laaggekwalificeerd zijn. Zij hebben een laag zelfbeeld en beschikken niet over de nodige competenties in functie van een duurzame tewerkstelling. Hun positie op de arbeidsmarkt is dan ook bijzonder kwetsbaar. Via verschillende activiteiten worden deze jongeren ondersteund in het versterken van hun competenties en de opbouw van ontbrekende vakkennis. Op die manier versterken ze hun positie op de arbeidsmarkt.

Prioriteit 2

Snelle activering van jonge werkzoekenden Trajecten op maat voor kwetsbare jongeren

Werkgevers willen dat jongeren onmiddellijk inzetbaar zijn, de juiste competenties hebben en de nodige ervaring kunnen voorleggen. Toch is het niet voor iedereen even gemakkelijk om aansluiting te vinden op de arbeidsmarkt. Hiervoor spraken we al over de mismatch tussen onderwijs en de arbeidsmarkt. Nochtans is snelle activering zeer belangrijk. Uit cijfers van de VDAB merken we dat de meeste jongeren aan het werk zijn binnen het eerste jaar na hun opleiding. Zij die dan nog niet in een job zitten blijven vaak héél lang in de werkloosheid. We moeten vermijden dat jongeren in de langdurige werkloosheid terecht komen.

Extra inspanningen en intensieve **trajecten op maat** zijn voor deze jongeren noodzakelijk. Deze trajecten moeten niet enkel werken op competenties en werkervaring maar nemen ook andere aspecten mee.

Sommige personen kampen met drempels en hebben nood aan ondersteuning en versterking op diverse levensdomeinen. Drempels kunnen zich situeren op het vlak van kinderopvang, attitude, taal, werkritme, ... De **W2-trajecten** i.s.m. de VDAB spelen hier op in. Met deze specifieke trajecten willen we ook inspelen op jonge werkzoekenden in armoede. Het doel is om hen te begeleiden naar duurzame tewerkstelling. Naast aspecten als werkervaring, competenties en mogelijk opleiding wordt ook stil gestaan bij verschillende welzijnsdrempels of randvoorwaarden die het functioneren in een job kunnen bemoeilijken.

Prioriteit 3

Jongeren bouwen werkervaring op Sociale economie, werkervaringsprojecten, e.a.

Voor sommige kwetsbare groepen is de stap naar reguliere tewerkstelling niet direct mogelijk. Verschillende initiatieven waar jongeren tijdelijk werkervaring kunnen opdoen moeten hun bijdrage leveren om op die manier de positie van kwetsbare jongeren op de arbeidsmarkt te verbeteren.

Jongeren in armoede moeten de kans krijgen om werkervaring op te doen via een eerste ervaring in de sociale economie, art. 60, studentenjobs, sociale tewerkstellingsprojecten, e.a. Ook vrijwilligerswerk of het volgen van een concrete opleiding kan voor sommigen een manier zijn om zich voor te bereiden op de reguliere arbeidsmarkt. Het is belangrijk dat jongeren hierin ondersteund en begeleid worden zodat dit kan leiden tot het verhogen van de competenties in functie van de arbeidsmarkt, het realiseren van een positieve werkervaring en meer zelfstandigheid.

Sociale economie moet een tussenstap zijn. Het hoofddoel blijft steeds de integratie van jongeren op de reguliere arbeidsmarkt.

Uitdaging 4 – Betaalbaar en kwaliteitsvol wonen. Een woningmarkt in overeenstemming met de sociologische werkelijkheid van de stad.

In de strijd tegen armoede en sociale uitsluiting is het aspect wonen nl. een **betaalbare en kwaliteitsvolle woning** een centraal gegeven. Veel mensen in armoede wonen in té kleine woningen waar er onvoldoende plaats is voor het gezin. Daarnaast zijn woningen vaak van slechte kwaliteit (slechte isolatie, vochtproblemen, gebrek aan sanitaire voorzieningen, e.a.). Ondanks de slechte kwaliteit van woningen op de private huurmarkt betalen mensen in armoede vaak hoge huurprijzen. Het budget dat besteed wordt aan de woning neemt dan ook een belangrijk deel in van het gezinsinkomen. Daarbovenop zijn verwarmingskosten ten gevolge van slechte isolatie van de woning vaak hoger dan normaal.

Mensen in armoede wonen meestal ook in buurten met weinig algemene voorzieningen. Nochtans is een goeie huisvesting in een stimulerende woonomgeving van essentieel belang voor de groei van elk individu. Een degelijke woning kan het begin zijn van stabiliteit voor een gezin dat in armoede leeft.

Gezien de demografische gegevens van Antwerpen zal de **druk op de huurmarkt sterk stijgen**. Op die manier lopen we als stad het risico op: scheefgroei van de relatie prijs/kwaliteit, matrassenverhuur, onveilige woningen, buitenslapers, gezinnen die uit huis gezet zullen worden, e.a. Hulpverleners geven aan dat de laatste drie jaar het aantal gezinnen dat te kampen heeft met huisvestingsproblemen, met mogelijk uithuiszetting tot gevolg, sterk gestegen is.

Creatieve oplossingen zijn nodig om de nood aan betaalbare en kwaliteitsvolle woningen in Antwerpen te garanderen. Als lokale overheid moeten we zelf actief inspelen op die woningmarkt en blijven investeren in energetische renovatie. Hoe zien wij deze stad in de toekomst? Demografische gegevens, maar ook politieke keuzes in het kader van een grootstedelijk beleid hebben hier hun invloed op. Ons doel is om als stad een antwoord te bieden op de noden op de woningmarkt en een beleid te voeren dat sociale verdringing tegengaat.

Prioriteit 1

Betaalbaar wonen met aandacht voor grote gezinnen

10% sociale huisvesting volgt de demografische groei van de stad.

Antwerpen koos ervoor om het percentage sociale woningen op de sociale huisvestingsmarkt constant te houden op 10%. Tegelijk moeten ook aanpalende gemeenten hun rol hierin opnemen. Daarnaast zal de stad de komende jaren extra inspanningen leveren om het bestaand patrimonium van sociale huisvesting energiezuinig te maken.

Diversiteit in het aanbod met aandacht voor grote gezinnen.

Naast de grote vraag naar betaalbare huurwoningen is er zowel op de sociale als private woningmarkt nood aan woningen voor grote gezinnen (zie ook thema kinderarmoede). In het bestuursakkoord werd een resolutie opgenomen die hier voor een stuk op moet inspelen nl. kwaliteitsvolle ééngezinwoningen mogen niet worden opgedeeld in verschillende woonentiteiten.

Daarnaast is het belangrijk dat een stad een woningpatrimonium heeft dat inspeelt op de grote diversiteit aan samenwoningsvormen: starterswoningen, woningen voor eenoudergezinnen, woningen voor ouderen, alleenstaanden, nieuw samengestelde gezinnen e.a.

Projectontwikkelaars moeten gestimuleerd worden om op het grondgebied van Antwerpen te investeren in betaalbare woningen met voldoende diversiteit voor jong en oud. Het Sociaal Investeringsfonds kan hier een antwoord op bieden.

De stad beschouwt de Sociaal Verhuur Kantoren (SVK) als een actieve lokale partner in het lokaal woonbeleid en wil daarin blijven investeren.

Verder is het belangrijk dat er een efficiëntere toetsing bestaat van de voorwaarden bij toewijzing van een sociale woning. Zo kan er beter ingespeeld worden op de vraag en aanbod van een sociale woning.

Prioriteit 2

Inzetten op woonkwaliteit en energiebesparende maatregelen

Als lokale overheid hebben we er alle belang bij om mee impact te hebben op de kwaliteit van de huisvestingsmarkt in Antwerpen.

Ondersteunende maatregelen in functie van kwaliteit van de woningmarkt.

Een woning van slechte kwaliteit heeft een zeer bepalende invloed op de situatie van mensen in armoede. Over het algemeen wordt een slechte huisvesting gezien als een ‘versterker’ van de armoedesituatie. Een ongezonde woning brengt vaak gezondheidsproblemen, zowel fysiek als mentaal, met zich mee. Slecht onderhouden huizen met schimmel, vochtproblemen en tocht, maar ook verouderde elektriciteitsinstallaties, defecte verwarmingssystemen, e.a. zijn hierin bepalend. Ook in het kader van de bestrijding van kinderarmoede staat het verhogen van de kwaliteit van de woning voorop.

Actieve rol van de overheid in het opsporen van wantoestanden op huisvestingsmarkt

Ten gevolge van de hoge nood op de woningmarkt moeten steeds meer mensen in armoede terugvallen op de private huurmarkt. Een betaalbare huurwoning is echter niet gemakkelijk te vinden. Daardoor vallen steeds meer mensen in armoede ten prooi aan huisjesmelkers. Slechte panden worden toch nog verhuurd aan prijzen die niet in verhouding zijn tot de kwaliteit van de woning. Vaak treft men hiermee de meest kwetsbare groepen.

Anderzijds zien we dat panden leeg blijven staan. Eigenaars laten hun woning verkommeren waardoor ze niet ingezet kunnen worden voor verhuur. Zeker in tijden van krapte is dit geen goede zaak voor een stad. Het is evenwel van groot belang om ook hier een onderscheid te maken tussen huisjesmelkers en mensen die om financiële of praktische redenen niet in staat zijn om hun pand te vernieuwen. Het optrekken van bijvoorbeeld de krotbelasting zou op die manier heel wat druk zetten op mensen met lage inkomens die toch de stap zetten naar de aankoop van een woning.

Leegstaande panden halen het imago en de leefkwaliteit van een wijk naar beneden. Via een getrapte procedure bestrijden wij leegstand: de stad levert informatie en ondersteuning bij investeringen, maant aan bij leegstand (ook bij gebouwen van overheidsinstanties), heft een met de tijd stijgende leegstandstaks en gaat tenslotte desnoods over tot gedwongen beheer of verkoop. De leegstandstaks gaat omhoog. Het systeem van sociaal beheer wordt verder uitgebouwd zodat krotten opnieuw leefbare panden worden die aan betaalbare prijzen verhuurd worden.⁷

Om aan verhoogde leegstandsheffing te ontsnappen, stimuleert de stad eigenaars om hun eigendom tijdelijk ter beschikking te stellen voor (socio-)culturele initiatieven. De samenwerking met de partners om dit te realiseren wordt verdergezet.⁸

Kwaliteit van de sociale huisvesting.

In Antwerpen zien we dat een belangrijk aandeel van het bestaand sociaal huisvestingspatrimonium sterk verouderd is. Renovaties zijn gepland maar ook hier zijn de middelen schaars. Dit betekent dat wachttijden voor een sociale woning steeds langer zullen worden en dat leegstand in de sociale huisvesting een reëel risico vormt. Dit moeten we als stad zo goed mogelijk proberen vermijden. Anders zal de druk op de woningmarkt de komende jaren nog verder stijgen.

Prioriteit 3

Aansluiting op woningmarkt voor kwetsbare groepen realiseren

Preventie van uit huiszetting

Het lijkt evident om als samenleving in te zetten op het voorkomen van dak- en thuisloosheid. Op die manier pakt men de problemen aan op het moment dat men er nog het meest impact op heeft. Eens iemand in de dak- en thuisloosheid terecht komt, is het veel moeilijker om terug aansluiting te vinden bij regulier wonen. Dit

⁷ Bestuursakkoord (BA) stad Antwerpen 2013 - 2018

⁸ BA – 2013-2018

is echter niet zo evident. De redenen waardoor mensen in thuisloosheid terecht komen kunnen zeer uiteenlopend zijn bv. opeenstapeling van negatieve gebeurtenissen, financiële problemen, problematische gezinssituaties, relatiebreuken, verblijf in een instelling, werkloosheid, e.a. Toch zijn drugs- en alcoholverslaving, naast psychische problemen zeer bepalende factoren. Het is belangrijk dat we dit erkennen en daar dan ook actief op inzetten.

Via preventieve woonbegeleiding, in een samenspel tussen verschillende actoren, moeten we als stad hier vergaand antwoord op bieden. In 2011 werd in Antwerpen het project 'woonladder' opgestart. Met dit project wil men op een vernieuwende manier het probleem van thuisloosheid aanpakken.

Voldoende alternatieve woonvormen, die passen bij de mate van zelfstandigheid van de persoon in kwestie, zijn essentieel in de toepassing van de woonladder. Hoewel het doel is om zoveel mogelijk dak- en thuislozen een opwaartse beweging te laten maken, is probleemloos zelfstandig wonen niet altijd mogelijk.

Prioriteit 4

Een gezamenlijk woonplan geeft een antwoord op een gezond, evenwichtig, betaalbaar en toereiken woonpatrimonium

Een goede analyse van de huidige woonmarkt (private én sociale huisvesting) i.f.v. de toekomst is noodzakelijk. Het doel is om een scherp zicht te krijgen op zowel de noden als het aanbod in deze stad. Wat zijn de verwachtingen van tweeverdieners, jonge gezinnen, e.a. maar hoe kunnen we in deze stad ook een aanbod realiseren dat op een evenwichtige manier inspeelt op de behoeften van lage inkomensgroepen?

Een stedelijke woonplatform moet alle relevante actoren (private en publieke) op de woonmarkt verenigen. Dit platform brengt de verschillende spelers (stad, OCMW, sociale huisvesting, private woonmarkt, beleid e.a.) samen om een antwoord te bieden op de noden van deze stad voor de toekomst. Zij maken een voorstel waarbij de link tussen een grootstedelijk beleid, woonbeleid en armoedebeleid gerealiseerd wordt zodat we als stad voorbereid zijn op de uitdagingen van de toekomst.

Uitdaging 5 – Via aanvullende maatregelen ondersteunt de stad haar inwoners in het realiseren van een aantal basisnoden.

Het armoedecijfer in ons land blijft stabiel maar toch hebben steeds meer Belgen het moeilijk om rond te komen. Niettegenstaande alle voorzieningen in deze samenleving en de steun die mensen kunnen krijgen, is een inkomen niet altijd toereikend om op een menswaardige manier te kunnen leven. Vaak zien we dat mensen na betaling van hun vaste kosten (huur, energie, ...) en andere zoals schoolkosten of medische kosten, onvoldoende middelen overhouden om in een aantal basisbehoeften te voorzien. Een alleenstaande heeft bijvoorbeeld na aftrek van alle kosten soms maar 150 € per maand over om van te leven. Op die manier stellen mensen bepaalde essentiële uitgaven, zoals belangrijke dokterskosten, tandheeskunde, e.a. uit omwille van de financiële consequenties.

Steeds meer mensen in armoede doen een beroep op voedselbedelingsinstanties en sociale kruideniers om rond te komen. In Antwerpen biedt een heel netwerk van noodhulporganisaties concrete hulp aan mensen in armoede. Deze noodhulporganisaties vertrekken uitdrukkelijk vanuit de visie dat slechts een structurele aanpak van armoede toereikend kan zijn. Enkel op die manier kunnen zij aanvullend zijn op een structureel armoedebeleid. Het is belangrijk om in deze context de rol van de vrijwilligers en vrijwilligerswerk te benadrukken.

Door de financieel-materiële kant van armoede aan te pakken krijgen we impact op de omstandigheden waarin gezinnen leven. Daarom is er nood aan acties die concreet impact hebben op enerzijds het inkomen van de gezinnen en anderzijds de kosten en uitgaven.

Prioriteit 1

Belang van sociaal onderzoek

Via een grondig sociaal onderzoek krijgt de maatschappelijk assistent van het OCMW een exact overzicht van de sociaal en financiële situatie van een gezin. Dit onderzoek is een belangrijke schakel om zicht te krijgen op de financiële situatie van een gezin. Tegelijk kunnen ook onderliggende problemen naar boven komen en kunnen oplossingen op maat worden aangereikt. Zeker in het kader van de bestrijding van kinderarmoede is dit een belangrijk instrument. De houding van de maatschappelijk assistent is hier evenwel van cruciaal belang.

Prioriteit 2

Maximaal voorkomen van Uit huiszetting, schorsingen en/of afsluitingen van energie voor gezinnen met jonge kinderen

Steeds meer gezinnen komen in de problemen met hun rekeningen voor de huur en/of energie. Naast de hoge huurprijzen zorgt ook de slechte kwaliteit van de woningen ervoor dat mensen zware energiefacturen krijgen die ze niet meer kunnen betalen. Ze lopen het risico dat de toevoer van gas, elektriciteit en/of water wordt afgesloten of nog erger, dat ze uit hun huis worden gezet.

Een belangrijke rol is hier weggelegd voor de woonkantoren. Zij kunnen adviserend zijn op het vlak van energiebesparende maatregelen, maar kunnen gezinnen tegelijk ondersteunen in hun zoektocht naar een goedkope leverancier van gas en elektriciteit.

In Antwerpen kiezen we ervoor om maximaal te voorkomen dat gezinnen (met jonge kinderen) uit huis gezet worden of zonder energie (water, gas, elektriciteit) vallen. Op die manier vermijden we dat kinderen in levensomstandigheden terecht komen die nefast zijn voor hun opvoeding. Echter, het is belangrijk om dit te koppelen aan een duidelijk engagement van de ouders en een vorm van schuldhulpverlening. Een belangrijke rol is hier weggelegd voor het OCMW en het LAC.

Op die manier willen we voorwaarden scheppen die een positief effect hebben op de ontwikkeling van het kind.

Prioriteit 3

Aanpak van schulden bij jongeren Preventie en begeleiding

We leggen de nadruk op vroegtijdige preventie van (dreigende) schulden waarbij we ons specifiek richten op jongeren. Via acties rond schuldpreventie in samenwerking met banken, scholen en maatschappelijke organisaties bieden we sessies aan voor jongeren van 16 tot 24 jaar. Het doel is een bewustwording te creëren bij jongeren van de consequenties van het aangaan van leningen en het gevaar voor schulden in de toekomst.

Daarnaast heeft het middenveld een belangrijke rol te spelen in het begeleiden van gezinnen met schulden. Via schuldbemiddeling probeert men terug vat te krijgen op de financiële situatie van mensen. Op die manier ondersteunen we gezinnen om op een effectieve manier hun schulden aan te pakken en te vermijden dat nieuwe schulden worden gemaakt.

Prioriteit 4

Aanvullende steun voor gezinnen Bevordering van hun deelname aan de samenleving

Soms slagen mensen er niet in om in hun basisbehoeften te voldoen. Op dat moment zijn ze gebaat met extra steun. Momenteel bestaan er binnen stad en OCMW al verschillende ondersteunende maatregelen op het vlak van onderwijs, vrije tijd, welzijn, e.a.

Ook de vele noodhulporganisaties in de stad verlenen concrete hulp in heel concrete situaties. Mensen kunnen er terecht voor voeding, kleding, warme maaltijden, tweedehands spullen, e.a. Het is belangrijk dat mensen naast deze materiële hulp ook ondersteund worden in hun zoektocht naar meer structurele oplossingen voor hun situatie. Tegelijk moeten de (noodhulp)organisaties een plaats zijn voor ontmoeting.

Deze noodhulporganisaties vertrekken uitdrukkelijk vanuit de visie dat slechts een structurele aanpak van armoede toereikend kan zijn.

Door het ondersteunen van initiatieven als sociale kruideniers en sociale restaurants proberen we een alternatief te creëren voor de klassieke voedselbedeling. De maatregel waarbij gezinnen met kinderen voor 1 euro per kind terecht kunnen voor een maaltijd in de sociale restaurants in de stad, kadert in deze.